

concepts. As a result, this made it possible to conclude that customer orientation is the development and deepening of marketing ideas in today's terms. The definition of "client orientation" is provided by the authors.

Keywords: customer-oriented approach, marketing approach, CRM-system, loyalty, customer experience.

Кобушко Я.В., к.е.н.,
старший викладач кафедри управління,
Сумський державний університет
iana.kobushko@management.sumdu.edu.ua

Тверезовська О.І., студент,
Сумський державний університет
tveresovskaja@gmail.com

АНАЛІЗ ІНСТРУМЕНТАРІЮ ПРОТИДІЇ ВИВЕДЕННЮ КАПІТАЛІВ З УКРАЇНИ

Анотація. Загрозами цілісності фінансової системи України є активне поширення явища транснаціональної злочинності в національну економіку. Необхідним є визначення ефективних механізмів протидії відмиванню доходів, одержаних злочинним шляхом, та відповідного економіко-правового забезпечення, узгодженого з міжнародними стандартами.

Ключові слова. Виведення, капітал, легалізація, механізм протидії, інструментарій.

Актуальність. Активне поширення явища транснаціональної злочинності в національну економіку відбувається внаслідок тенденцій фінансової глобалізації, технологічного удосконалення фінансових операцій, інтегрованості світової банківської системи, відсутності міждержавних бар'єрів для переміщення капіталу.

Характерними особливостями сучасної економічної діяльності в Україні є ускладнення, викликані явищем тінізації всіх сфер економіки, які все більше набувають загрозливих масштабів. Недопрацьованість податкового та бюджетного законодавства України, прогалини в фінансовій політиці держави сприяють формуванню модифікованих схем укриття та легалізації доходів, отриманих незаконним шляхом, що призводить до зростання ризиків економічної злочинності.

Водночас одночасно з вищезазначеними чинниками прогресує не менш небезпечне явище для національної економіки як вплив капіталу, обсяги якого за останні десятиліття стають досить значними. Експорт капіталу здійснюється в ході нерівномірності розвитку національної економіки, а також внаслідок запровадження високих ставок оподаткування.

За таких умов виникає необхідність дослідження сучасного інструментарію протидії такого роду фінансовим злочинам, зволікання з боротьбою яких може створити загрозу в зовнішньоекономічній, інвестиційній, податковій, фінансово-кредитній сферах, що становлять низку загроз національній безпеці України в цілому.

Постановка задачі (мета). Аналіз існуючого та визначення найбільш ефективного інструментарію протидії фінансовим злочинам, а також нелегальному виведенню капіталу.

Результати. Відсутність державного контролю призводить до зростання злочинності у сфері економічної діяльності, зокрема до відмивання коштів, незаконного вивезення капіталу, розширеного відтворення економічного потенціалу злочинних угруповань і, як результат, до порушення врівноваженого стану господарської системи, підриву соціальної рівноваги. Це стає поштовхом до різкого соціального розшарування та диференціації населення за рівнем доходів, зростає кількість випадків антисоціальної поведінки, активізується боротьба між соціальними групами, що проходить за межами правового поля [3].

Серед чинників, які сприяють легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, виокремлюють такі: 1) економічного характеру, що безпосередньо пов'язані з «тіньовою» економікою; 2) політичного характеру: передусім це корупція, яка є не тільки джерелом злочинних доходів, але і засобом їх відмивання; 3) організаційно-управлінського характеру; 4) правового характеру, тобто недосконалість антилегалізаційного законодавства; 5) соціально-морального характеру, що пов'язані насамперед з суспільними суперечностями [1].

Характерною ознакою експорту непродуктивної частини капіталу країни є його цілісна складна композиція. Вона зазвичай і охоплює приховування видимого власника цього капіталу та його зміну на іншого під час перетину кордонів чи нелегального його вивезення. Відбувається повторне інвестування вже вивезеного капіталу з країни, як правило, одержаного у ході злочинної діяльності, шляхом складної операції з прикриття і переведення на рахунки дочірніх та афілійованих суб'єктів господарювання.

Головним завданням у циклі заходів боротьби з втечею капіталу з економіки країни є створення обґрунтованого та ефективного механізму протидії нелегальному виведенню коштів. Зазначений механізм повинен бути інтегрованим в систему стратегічного управління національною економікою, базуватися на орієнтирах, визначених відповідними базовими міжнародними інституціями та ідентифікувати необхідні інструменти впливу із врахуванням зовнішніх та внутрішніх чинників для досягнення цілей протидії нелегальному виведенню коштів.

Тактичний рівень механізму протидії нелегальному виведенню капіталу охоплює дослідження, розробку, прийняття та реалізацію поточних управлінських рішень. Можливі тактики протидії втечам капіталу з національної економіки в залежності від відповідної інвестиційної політики проаналізовано в роботі [5]. Реалізація тактики протидії виведенню капіталу передбачає активну та пасивну інвестиційну політику. На відміну від пасивної, активна інвестиційна політика здійснюється за умови масштабної втечі капіталу та спрямована на відстеження і стимулювання фінансового механізму, що відповідає цілям розширеного відтворення національної економіки, а також швидку зміну складу фінансових інструментів у портфелі.

Приховування отримуваних доходів призводить до втечі капіталу в майбутньому. Досвід розвинених країн свідчить, що незважаючи на намагання скоординувати дії з регулювання штучного перерозподілу капіталу, які встановлюють «податкові гавані», проблема нелегального виведення капіталу поглиблюється. Схеми ухилення від оподаткування й відмивання коштів, отриманих злочинним способом, з використанням «податкових гаваней» розвиваються набагато швидше, ніж інструменти протидії таким процесам.

Позитивні результати для податкового контролю підтверджує автоматичний міжнародний обмін податковою інформацією про фінансові рахунки та звітністю з трансфертного ціноутворення, що набув активного розвитку у світі з 2017-2018 рр. На сьогодні Україна залишається осторонь цього процесу, що вимагає прискореного ухвалення відповідної законодавчої бази, підписання Багатосторонніх угод та підвищення програмно-технічної готовності для початку обміну інформацією. Тому необхідним є прийняття низки інструментів щодо впровадження автоматичного міжнародного обміну податковою інформацією про фінансові рахунки та звітністю з трансфертного ціноутворення: 1) обмін інформацією про фінансові рахунки за стандартом FATCA із США та CRS (від англ. Common Reporting Standard) на глобальному рівні; 2) обмін глобальним форматом звітності з трансфертного ціноутворення на виконання Кроку 13 Плану дій із протидії розмиванню податкової бази та виведенню прибутку за кордон (Base Erosion and Profit Shifting, BEPS); 3) інші чинні в ЄС інструменти з автоматичного обміну податковою інформацією в Україні перебувають на початковій стадії впровадження, зокрема, спільна електронна система транзиту (Закон України № 78-IX було ухвалено лише 12.09.2019 р. із простроченням термінів виконання Угоди про асоціацію між

Україною та ЄС), обмін попередньою митною інформацією із країнами-торговельними партнерами, розкриття кінцевих бенефіціарних власників-контролерів юридичних осіб (дані мають низьку якість, а у 27 % компаній взагалі відсутні), публічне звітування видобувних компаній, автоматизована система контролю руху підакцизних товарів тощо [2].

У цілях посилення протидії ухиленню від оподаткування необхідним є приєднання України до Міжнародної міжвідомчої конвенції щодо забезпечення доступу до рахунків нерезидентів, що дозволить автоматично отримувати повну інформацію про рахунки, відкриті в будь-якому банку світу українськими резидентами. Крім того, важливо розробити законопроект щодо запровадження статусу іноземних контрольованих компаній, який передбачатиме зобов'язання зареєстрованої за кордоном компанії, яка належить українському резиденту, сплачувати податки в Україні у разі, якщо рівень оподаткування у країні реєстрації вдвічі або більше нижчий, ніж ставка українських податків. Також доцільно розглянути можливість запровадження податку на міжнародні спекулятивні трансакції у формі високого оподаткування капіталу, що виводиться з країни менш ніж через рік після його введення [4].

Серед багатьох інструментів фінансовий моніторинг є найефективнішим заходом з мінімізації та реальної протидії організованій злочинності, корупції та легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом.

Деякі механізми з протидії мінімізації податкових зобов'язань з використанням у штучних схемах офшорних зон передбачено чинним Податковим кодексом України [6]. Затверджені обмеження передбачають подорожчання схем ухилення від оподаткування, а отже, вони стають не вигідними для платників податків. Фахівці з макроекономічного прогнозування та досліджень тіньової економіки Національного інституту стратегічних досліджень [7] відзначають низьку ефективність механізмів протидії прихованому відпливу капіталу. На їхню думку причинами відсутності дієвості зазначених механізмів є: 1) вибір інструментів протидії виведенню капіталів зводиться до обмеженого кола класичних офшорних зон; 2) недостатність положень вітчизняного податкового законодавства щодо регулювання процесів ціноутворення, зокрема трансфертного ціноутворення, унеможливує боротьбу з штучним маніпулюванням цінами у зовнішньоекономічній діяльності; 3) угоди про уникнення подвійного оподаткування сприяють використанню штучних схем виведення коштів за межі національної економіки та мінімізації податкових зобов'язань; 4) безкарність нелегального виведення капіталу з країни відсутність контролю за активами резидентів, розташованих поза межами економічної території України, та механізмів їх повернення [7].

Висновки. Одними з головних викликів, які необхідно подолати з метою підвищення ефективності інструментарію протидії виведенню капіталу за межі країни, є неготовність та неспроможність законодавчих, виконавчих та судових органів влади оперативно розробляти та впроваджувати непопулярні управлінські рішення, спрямовані на виявлення, подальше запобігання та недопущення операцій з нелегального виведення капіталів, розбудови тіньових схем легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом тощо. Подальший розвиток нормативного економіко-правового забезпечення механізму протидії виведенню капіталів передбачає обов'язкове їх узгодження з вимогами відповідних міжнародних стандартів щодо запобігання та протидії легалізації (відмиванню) коштів, одержаних незаконним шляхом.

Список використаних джерел

1. Бурдонова Е. Ю. Административная ответственность за нарушение антилегализационного законодательства Украины / Е. Ю. Бурдонова // Проблемы правоохранительной деятельности и образования : сб. науч. трудов докторантов, адъюнктов, аспирантов. – Вып. 10. – Белгород : БелЮИ МВД России, 2013. – С. 30-38.

2. Касперович Ю. В. «Підвищення ефективності податкового контролю в Україні на основі реалізації міжнародних інструментів автоматичного обміну податковою інформацією». Аналітична записка. Серія «Економіка». № 8, 2019.

3. Користін О. Є. Відмивання коштів: теоретико-правові засади протидії та запобігання в Україні : монографія / О. Є. Користін. – К. : ВАТ «Поліграфкнига», 2007. – 448 с.

4. Механізми та функціонально-структурні інструменти забезпечення конкурентоспроможності національної економіки в умовах сучасних загроз економічної безпеки : монографія / за ред. д.е.н., проф. Васильціва Т. Г., д.е.н., доц. Лупака Р. Л. Львів : Видавництво ННБК «АТБ», 2019. 552 с. http://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/kafedry/Ekonomiky/Docs/2019_MonogLupakVas_1.pdf

5. Різник Н.С. Стратегії протидії втечі капіталу з національної економіки // Н.С.Різник / «Економічні науки». – Серія облік і фінанси» - Випуск 11 (41) – Ч.1 – 2014 – м. Луцьк. - С. 206-214.

6. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/nk/> (13.03.2020).

7. Тицук Т.А. Шляхи протидії прихованому відпливу капіталу з України/ Т.А. Тицук, О.В. Іванов – К.: НІСД, 2012.

Kobushko Iana., Ph.D.,
Senior Lecturer of the Department of Management,
Sumy State University
iana.kobushko@management.sumdu.edu.ua
Tverezovskaya O.I., student,
Sumy State University
tverezovskaja@gmail.com

ANALYSIS OF INSTRUMENTS COUNTERACTION WITHDRAWAL OF CAPITALS FROM UKRAINE

Summary. Threats to the integrity of Ukraine's financial system are the active spread of transnational crime in the national economy. It is necessary to identify effective mechanisms for combating money laundering and appropriate economic and legal support in line with international standards.

Key words. Withdrawal, capital, legalization, counteraction mechanism, tools.

Assist. prof. **Vera Krmpot**
Faculty of Business Studies and Law, University Union - Nikola Tesla, Belgrade, Serbia
vera.krmpot@fjsp.edu.rs
Assoc. prof. **Aleksandra Gajdobranski**
Faculty of Business Studies and Law, University Union - Nikola Tesla, Belgrade, Serbia
aleksandra.gajdobranski@fjsp.edu.rs

AGRICULTURE AS THE MOTOR OF DEVELOPMENT OF THE REPUBLIC OF SERBIA

Abstract: The current development and the current agricultural situation in Serbia provides many opportunities for the development of the national economy. Development of agriculture means both the revitalization and reconstruction of the rural settlements and territories. We can define revitalization as a set of pre-planned (continuous and intermittent) measures, interventions and actions initiated at different levels – national, regional, subregional and local (municipal). All these actions are aimed at mobilization and rational spatial organization in the function of market oriented exploitation of natural, demographic and material (production) resources of rural settlements. It is also of utmost importance to provide for their administrative and functionally related advancement. This paper endeavours to research the possibilities of agricultural development as the motor of the development of the Republic of Serbia.

Key words: agricultural development, rural development, revitalization of agriculture

1. Introduction

Rural areas have their own distinctive features and specificities. In most countries, rural areas cover about 70% of the national territory in which up to 50% of the population lives. The main features of rural areas, including in our country, are: domination of agro-production with